Instrukcja Liturgiczno-duszpasterska Episkopatu o pogrzebie i modlitwach za zmarłych - (5 V 1978)

Instrukcja Liturgiczno-duszpasterska Episkopatu o pogrzebie i modlitwach za zmarłych - (5 V 1978)

Nowo wydana księga liturgiczna Obrzędy pogrzebu zawiera obszerne wprowadzenie teologiczno-pastoralne. Duszpasterze powinni starannie przestudiować to wprowadzenie i zastosować w praktyce duszpasterskiej jego postulaty.

Przygotowanie wiernych do udziału w nowej liturgii pogrzebu

1. Należyty udział w odnowionej liturgii pogrzebu trzeba przygotować przez odpowiednią katechezę. W nauczaniu o śmierci należy podkreślić, że śmierć chrześcijanina, jako przejście z życia doczesnego do wiecznego, jest ukoronowaniem wspólnej drogi z Chrystusem towarzyszącym mu w czasie pielgrzymowania swoimi świętymi sakramentami. Przez chrzest bowiem powstaje nadprzyrodzona więź między Chrystusem i chrześcijaninem. Chrześcijanin umiera tak jak Chrystus i z Nim zmartwychwstaje do nowego życia.

2. Należy wyjaśniać modlitwy, psalmy, czytania i inne teksty liturgii pogrzebowej.

3. Cały człowiek został odkupiony przez Chrystusa i ma mieć udział w życiu wiecznym, dlatego nie mówimy: "módl my się za duszę N." lecz: "módlmy się za zmarłego N".
Z modlitw za zmarłych należy usunąć wezwanie: "za dusze znikąd nie mające ratunku", "za dusze, za które nikt się nie modli", ponieważ Kościół w każdej Mszy św. i w Liturgii Godzin poleca Bogu wszystkich zmarłych, a także co roku obchodzi Wspomnienie Wszystkich Wiernych Zmarłych. Można użyć wezwania: "módlmy się za tych zmarłych, których imiona znane są tylko Bogu", "którzy najwięcej potrzebują modlitwy", "za których najbliżsi się nie modlą" itp.

REKLAMA

4. W ramach katechizacji należy systematycznie uczyć wszystkich śpiewów pogrzebowych, aby wierni je znali i mogli czynnie uczestniczyć w pogrzebach. Duszpasterze niech wykorzystują w tym względzie pomoc chórów kościelnych, zespołów śpiewaczych i scholi młodzieżowych. Śpiewy te można wykorzystać w czasie nabożeństw za zmarłych, a także w innych okolicznościach.
Dobierając pieśni za zmarłych spoza rytuału pogrzebowego należy pamiętać, że powinny one wyrażać w treści i melodii nadzieję i wiarę w zmartwychwstanie.

Między śmiercią a pogrzebem

5. Liturgia pogrzebu ma ścisły związek z przeżyciami wiernych. Jej celem jest nie tylko modlitwa za zmarłego, lecz także obudzenie wiary i nadziei członków jego rodziny i uczestników pogrzebu.
Zgłoszenie pogrzebu w kancelarii parafialnej powinien przyjmować duszpasterz osobiście i jednocześnie wyrazić rodzinie zmarłego szczere współczucie.

6. Duszpasterz powinien zorientować się, czy rodzina nie potrzebuje pomocy materialnej. Czasem bowiem długa choroba zużyła wszystkie zasoby i rodzina ma trudności z pokryciem kosztów pogrzebu. W takim wypadku z całą delikatnością należy udzielić pomocy.

7. Niedopuszczalne jest żądanie wysokich opłat na rzecz parafii lub uzależnianie uroczystości obrzędów od wysokości złożonej ofiary. Parafia ma prawo do ofiar ze strony wiernych, ale wysokość tych ofiar powinna zależeć od ich uznania.

8. Przygotowując obrzędy pogrzebu, należy uwzględnić życie zmarłego i okoliczności jego śmierci.
Rytuał przewiduje wiele formuł do wyboru, które zostały oznaczone dużymi literami A, B, C, D. Należy wybierać takie, które najlepiej odpowiadają okolicznościom. Np. w obrzędzie ostatniego pożegnania pierwsza formuła wezwania (A) nadaje się na pogrzeby gorliwych katolików, druga formuła (B) na pogrzeby ludzi, którzy pełnili dzieła miłosierdzia, trzeciej formuły (C) można użyć zawsze, nawet wtedy, gdy możemy się odwoływać tylko do miłosierdzia Bożego.
Podobnie należy dokonać wyboru wśród przewidzianych pieśni i modlitw. Słowa, które celebrans wypowiada muszą być zgodne z rzeczywistą sytuacją. Duszpasterz powinien tę sytuację znać i ewentualnie dokładnie poinformować o niej innego kapłana; który będzie przewodniczył obrzędom pogrzebu.

9. Czytania liturgii za zmarłych również powinny być dobrane w związku z życiem i okolicznościami śmierci zmarłego, a także uwzględniać cechy jego duchowości. Zwłaszcza na pogrzebach kapłanów, zakonników i zakonnic należy zwrócić uwagę na cechy duchowości zmarłych oraz rodziny zakonnej, do której należeli.
Na Mszy pogrzebowej należy wygłosić krótką homilię zgodnie z poleceniem rytuału nr 56 s. 52.

10. Po Mszy pogrzebowej odprawianej w obecności ciała zmarłego odbywa się obrzęd ostatniego pożegnania. Obrzęd ten nie oznacza oczyszczenia zmarłego z win lecz wyraża ostatnie pożegnanie, jakie wspólnota wiernych oddaje jednemu ze swoich członków.

11. Jeżeli na Mszy pogrzebowej nie ma ciała zmarłego, w nawie kościoła ustawia się symbol wyrażający wiarę w zmartwychwstanie, np. paschał otoczony lampkami lub kwiatami albo figurę Zmartwychwstałego Chrystusa. Nie stawia się nigdy katafalku z pustą trumną.

Pogrzeb w uroczystości obowiązujące,
w niedziele adwentowe, wielkopostne i wielkanocne
oraz ostatnie dni Wielkiego Tygodnia

12. a) Jeżeli pogrzeb ze Mszą św. trzeba odprawić w uroczystość obowiązującą, albo w niedzielę adwentową, wielkopostną lub wielkanocną, należy użyć formularza mszalnego z przypadającej uroczystości lub niedzieli.
b) W Wielki Czwartek i Triduum Paschalne pogrzeb od bywa się jak zwykle ze śpiewem. Zamiast Mszy św. odprawia się liturgię słowa Bożego i obrzęd ostatniego pożegnania. Uczestnikom pogrzebu nie udziela się Komunii św. (Notitiae 11 (1975)288). Od Wielkiego Czwartku wieczorem do Wielkiej Soboty włącznie nie wprowadza się pogrzebu do kościoła, w którym odbywa się adoracja Najświętszego Sakramentu.

Pogrzeb samobójców

13. Według powszechnego zdania psychiatrów samobójcy nie są w pełni odpowiedzialni za swój czyn. Dlatego nie odmawia się im pogrzebu katolickiego, jeżeli w ciągu życia okazywali przywiązanie do wiary i Kościoła. Uczestnikom takiego pogrzebu należy wyjaśnić sytuację.
Jeżeli zachodzi poważna wątpliwość należy zwrócić się do ordynariusza.
Samobójcę, który przed zamachem na własne życie dawał zgorszenie, należy traktować jako jawnego grzesznika.

Pogrzeb jawnych grzeszników i wiernych, którzy do śmierci żyli w niesakramentalnym małżeństwie

14. Dekret Św. Kongregacji Nauki i Wiary z dnia 20 września 1973 roku pozwala na katolicki pogrzeb jawnych grzeszników, którzy przed śmiercią aliqua signa poenitentiae dederint et absit publicum aliorum fidelium scandalum. (AAS 65(1973) 100). Do znaków pokuty, które uprawniają do chrześcijańskiego pogrzebu a których istnienie potwierdzają wiarygodni świadkowie należą: prośba o kapłana (choćby nie zdążył przybyć), wzbudzenie zewnętrzne aktu żalu np. przez bicie się w piersi, ucałowanie krzyża, przeproszenie za dane zgorszenie itp. Publiczne zgorszenie wyklucza się przez to, że wiernych informuje się o tych znakach pokuty.

15. To samo dotyczy wiernych, którzy żyli w małżeństwie niesakramentalnym, jeżeli przed śmiercią dali znaki pokuty i wyklucza się publiczne zgorszenie wiernych (Dekr. Kongregacji Nauki i Wiary z dnia 20 września 1973r.)

Publiczne odprawianie Mszy św. za zmarłych chrześcijan niekatolików

16. Dekret Św. Kongregacji Nauki i Wiary z dnia 11 czerwca 1976 roku pozwala na odprawienie publicznej Mszy za zmarłego chrześcijanina należącego do wspólnoty wiernych odłączonej od Kościoła, jeżeli rodzina lub przyjaciele zmarłego proszą o odprawienie Mszy św. z pobudek religijnych i zdaniem ordynariusza nie zachodzi niebezpieczeństwo zgorszenia wiernych. W modlitwie eucharystycznej nie wolno jednak wymieniać imienia zmarłego, nie pozostawał on bowiem w pełnej łączności z Kościołem Katolickim (Notitiae12 (1976) 364-365).

Udział kapłana w pogrzebach członków wspólnot odłączonych

17. Udział duchownych katolickich w pogrzebie osób przynależących do Wspólnot chrześcijańskich odłączonych regulują instrukcje miejscowego Ordynariusza.

Troska o groby i cmentarze

18. Wiernym należy doradzać umieszczanie na grobach symbolów zmartwychwstania i życia wiecznego, oraz napisów wziętych z Pisma świętego i starochrześcijańskiej tradycji np. "NN oczekuje zmartwychwstania", "Żyj w Panu", "Żyj w Panu i wstawiaj się za nami" itp.
Należy dbać o to, aby cmentarze były świadectwem chrześcijańskiej wiary w zmartwychwstanie ciał. Przed Wspomnieniem wszystkich Wiernych Zmarłych należy zatroszczyć się także o groby opuszczone.

19. Proboszcz powinien pamiętać o swoich poprzednikach, którzy spracowani odeszli do Boga i o wszystkich kapłanach, których ciała spoczywają na miejscowym cmentarzu. Wypada co roku odprawić Mszę św. za kapłanów którzy pracowali w parafii i wezwać wiernych

do Mszy ego udziału.

Groby kapłanów należy otaczać opieką i zatroszczyć się o ich przyozdobienie przed Wspomnieniem wszystkich Zmarłych. Można tę troskę powierzyć grupom młodzieży. Wierni cenią takie postępowanie duszpasterzy i naśladują je także wobec swoich zmarłych.

+ Stefan Kardynał Wyszyński

Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

+ Stanisław Jakiel

Przewodniczący Komisji Episkopatu do Spraw Liturgii